

Ελληνικές ποικιλίες οσπρίων

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ - ΔΗΜΗΤΡΑ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ & ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΦΥΤΩΝ

Ιανουάριος 2016

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

*Δρ Δημήτριος Βλαχοστέργιος
Εντεταλμένος Ερευνητής*

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

*Δρ Ειρήνη Σ. Πιτταρά
Ιωάννα Καρακώστα
Γενική Διεύθυνση Αγροτικής Έρευνας*

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ & ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΦΥΤΩΝ

*Θεοφράστου 1, Συν/μος Αβέρωφ, 41335 Λάρισα
τηλ.: 2410 671290, e-mail: ikflaris@otenet.gr*

Εισαγωγή

Το φυτικό κεφάλαιο στην κατηγορία των οσπρίων το οποίο διαθέτει σήμερα το Ινστιτούτο Βιομηχανικών & Κτηνοτροφικών Φυτών (ΙΒ&ΚΦ) (πρώην Ινστιτούτο Κτηνοτροφικών Φυτών & Βοσκών Λάρισας), αποτελεί πολύτιμο εθνικό γενετικό υλικό, το οποίο δημιουργήθηκε στη διάρκεια πολλών δεκαετιών με τα συνεχιζόμενα προγράμματα βελτίωσης. Ο ρόλος και η συμβολή των βελτιωμένων ποικιλιών στην άνοδο της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής γεωργίας αλλά και στη διατήρηση της υψηλής διατροφικής ποιότητας ήταν και συνεχίζει να είναι καθοριστικός.

Η αξιοποίηση από τους παραγωγούς των βελτιωμένων ποικιλιών οσπρίων αποτελεί την πιο οικονομική και ασφαλή μέθοδο για περαιτέρω αύξηση των αποδόσεων και εξασφάλιση υψηλής ποιότητας των προϊόντων.

Συνιστάται η χρησιμοποίηση κατά τη σπορά “πιστοποιημένου σπόρου”, ο οποίος πρέπει να εξασφαλίζει τις παρακάτω βασικές προϋποθέσεις για την επίτευξη υψηλής και σταθερής παραγωγής.

- Να έχει ποικιλιακή (γενετική) καθαρότητα. Δηλαδή, να αντιπροσωπεύει τα μορφολογικά, αγρονομικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά της αναγραφόμενης ποικιλίας και να μην είναι “επιμολυσμένος” με σπόρους άλλων ποικιλιών, σπόρους ζιζανίων ή άλλων ειδών.
- Να έχει υψηλή βλαστική ικανότητα και ευρωστία φυτρώματος.
- Να είναι απαλλαγμένος από ασθένειες που μεταδίδονται με το σπόρο.

Ένας πολύ σημαντικός παράγοντας, ιδιαίτερα για την εμπορία των οσπρίων, είναι η ποιότητα του τελικού προϊόντος. Η έννοια της ποιότητας στα όσπρια αναφέρεται σε μια σειρά χαρακτηριστικών που ενδιαφέρουν τον καταναλωτή, όπως το χρώμα, το μέγεθος, το σχήμα του σπόρου, η βραστικότητα (βραστερότητα), η καθαρότητα και η ομοιομορφία του συσκευασμένου τελικού προϊόντος. Σ’ αυτά θα πρέπει να προστεθεί και η διατροφική ασφάλεια που προκύπτει από την τεχνική καλλιέργειας (βιολογική, ολοκληρωμένη ή συμβατική καλλιέργεια) και τις συνθήκες αποθήκευσης του προϊόντος.

Η διατροφική αξία των οσπρίων έχει αποκτήσει διεθνή αναγνώριση καθώς νεότερες επιστημονικές μελέτες έχουν καταδείξει τις σημαντικές ευεργετικές επιδράσεις τους στην υγεία του ανθρώπου. Επίσης, τα όσπρια αποτελούν βασικό συστατικό στα διαιτητικά σχήματα της μεσογειακής διατροφής, η οποία γνωρίζει παγκόσμια διάδοση τα τελευταία χρόνια.

Από τη μέχρι τώρα πορεία των συνεχιζόμενων βελτιωτικών προγραμμάτων έχουν δημιουργηθεί και είναι σήμερα γραμμένες στον Εθνικό Κατάλογο Ποικιλιών, περίπου 25 ποικιλίες οσπρίων.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι ποικιλίες οσπρίων που είναι γραμμένες ή πρόκειται να εγγραφούν στον “Ελληνικό Εθνικό Κατάλογο Ποικιλιών” και διατίθενται ή θα διατεθούν άμεσα στην ελληνική αγορά. Οι ποικιλίες αυτές ξεχώρισαν μετά από μακροχρόνιο διατοπικό πειραματισμό από το Ινστιτούτο Βιομηχανικών & Κτηνοτροφικών Φυτών ως οι καλύτερες για τις ελληνικές συνθήκες.

ΦΑΚΗ (*Lens culinaris Medik.*)

Η φακή αποτελεί ένα από τα όσπρια τα οποία καλλιεργούνται παραδοσιακά στην ελληνική ύπαιθρο για αιώνες. Είναι ξηρική καλλιέργεια και έχει ευρεία ζώνη προσαρμοστικότητας. Ανήκει στα είδη τα οποία προσαρμόζονται εύκολα σε διάφορα συστήματα αμειψισποράς, ενώ προτιμάται ιδιαίτερα στη βιολογική γεωργία.

Ως ψυχανθές, δεν απαιτεί αζωτούχο λίπανση, ενώ αντίθετα προσθέτει μονάδες αζώτου για την επόμενη καλλιέργεια. Αντιδρά πολύ καλά στη φωσφορική λίπανση, η οποία είναι απαραίτητη για την επίτευξη υψηλών αποδόσεων. Η μεγάλη θρεπτική αξία της φακής οφείλεται στα εξαιρετικά συστατικά που περιέχει ο σπόρος, όπως πρωτεΐνες υψηλής βιολογικής αξίας (20-26%), σύνθετους υδατάνθρακες βραδείας απορρόφησης (55-60%), φυτικές ίνες, χαμηλά λιπαρά (2%), φολικό οξύ, φώσφορο, σίδηρο και βιταμίνες του συμπλέγματος Β.

Οι ποικιλίες της φακής που καλλιεργούνται στην Ελλάδα και προτιμούνται από τους Έλληνες καταναλωτές διακρίνονται σε δυο μεγάλες κατηγορίες. Τις λεπτόσπερμες (ψιλές φακές) που έχουν βάρος 1000 σπόρων μικρότερο από 50 γραμμάρια και τις πλατύσπερμες (χοντρές ή μεγάλες φακές) που έχουν βάρος χιλίων σπόρων μεγαλύτερο από 60 γραμμάρια.

Ποικιλίες φακής γραμμένες στον ελληνικό εθνικό κατάλογο ποικιλιών

«ΔΗΜΗΤΡΑ»

Λεπτόσπερμη ποικιλία με βάρος 1000 σπόρων 34-40 γραμμάρια.

Είναι δημιουργία του IB&ΚΦ που προήλθε από τη διασταύρωση της ποικιλίας "Πελασγιά" με την ποικιλία "Θεσσαλία".

Ο σπόρος έχει σχήμα φακού με χρώμα ανοιχτό πράσινο ή υπόξανθο χωρίς στίγματα ή κηλίδες.

Η άριστη πυκνότητα φυτών στο στρέμμα είναι περίπου 170.000 φυτά, που αντιστοιχεί σε σπορά 7-7,5 κιλών σπόρου/στρέμμα. Σε πυκνή σπορά πλαγιάζει, γι' αυτό πρέπει να προσεχθεί η ποσότητα σπόρου σποράς.

Προσαρμόζεται άριστα στις μεσογειακές εδαφοκλιματικές συνθήκες. Είναι ποικιλία ανθεκτική στις χαμηλές θερμοκρασίες (έως -10οC).

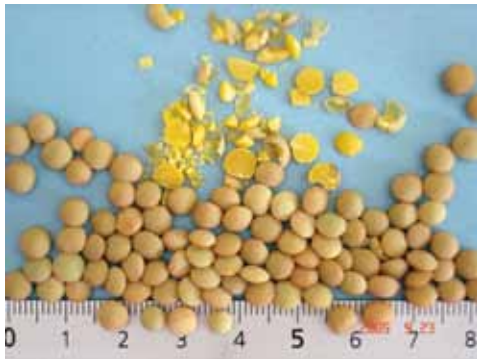
Η μέση στρεμματική απόδοση της ποικιλίας "Δήμητρα" κυμαίνεται στα 150-200 κιλά το στρέμμα σε ξηρικά χωράφια.

Χαρακτηρίζεται από άριστη βραστικότητα σε όλους τους τύπους εδαφών που καλλιεργείται και έχει ιδιαίτερα ευχάριστα γευστικά χαρακτηριστικά.

Προτείνεται για τη βιολογική γεωργία.

Δεν είναι γενετικά τροποποιημένη.

Διατηρητής της ποικιλίας "Δήμητρα" είναι το IB&ΚΦ.

«ΣΑΜΟΣ»

Λεπτόσπερμη ποικιλία με βάρος 1000 σπόρων 40-45 γραμμάρια.

Είναι δημιουργία του IB&ΚΦ και προήλθε από τη διασταύρωση της πλατύ σπερμης ελληνικής ποικιλίας "Θεσσαλία" με τη λεπτόσπερμη M-11071.

Ο σπόρος έχει το σχήμα φακού με χρώμα ανοιχτό πράσινο ή υπόξανθο χωρίς στίγματα ή κηλίδες.

Για την επίτευξη της άριστης πυκνότητας

φυτών στο στρέμμα (περίπου 165.000 φυτά/στρ.) απαιτείται σπορά 9-10 κιλών σπόρου/στρέμμα.

Παρουσιάζει σύντομη διάρκεια άνθησης, περίπου τρεις εβδομάδες και τα φυτά ωριμάζουν συγχρόνως στον αγρό. Εμφανίζει το σημαντικό πλεονέκτημα ότι δεν πλαγιάζει και έτσι διευκολύνει τη μηχανική συγκομιδή ακόμα και σε χωράφια που έχουν πέτρες.

Είναι μεσοπρώιμη ποικιλία, ανθεκτική στους παγετούς του χειμώνα (ως -10ο C) κατάλληλη για όλες τις περιοχές που καλλιεργείται η φακή.

Είναι πολύ παραγωγική και σταθερή με μέση απόδοση 180-220 κιλά/στρέμμα σε ξηρικά χωράφια.

Έχει εξαιρετική βραστικότητα, γεύση και χυλώνει εύκολα.

Προτείνεται για τη βιολογική γεωργία.

Δεν είναι γενετικά τροποποιημένη.

Διατηρητής της ποικιλίας "Σάμος" είναι το IB&ΚΦ.

«ΑΘΗΝΑ»

Λεπτόσπερμη ποικιλία με βάρος 1000 σπόρων 34-40 γραμμάρια.

Δημιουργία του IB&ΚΦ από επιλογή εντός τοπικού πληθυσμού της περιοχής Ζαχαριανών Χανίων.

Ο σπόρος είναι "φακοειδής" με χρώμα ανοιχτό πράσινο ή υπόξανθο χωρίς στίγματα ή κηλίδες.

Η άριστη πυκνότητα φυτών στο στρέμμα είναι περίπου 170.000 φυτά που αντιστοιχεί σε σπορά 7-8 κιλών σπόρου/στρέμμα.

Είναι αρκετά πιο πρώιμη (έως και 10 ημέρες) σε σχέση με τις άλλες ελληνικές ποικιλίες. Έχει χαμηλό ύψος (30-40 εκ.) και γι' αυτό δε συστήνεται σε χωράφια που έχουν πέτρες ή ανομοιόμορφο ανάγλυφο.

Είναι παραγωγική με μέση απόδοση 180-200 κιλά/στρέμμα σε ξηρικά χωράφια.

Πολύ καλά ποιοτικά χαρακτηριστικά ως προς το χρόνο βρασμού και τη γεύση.

Προτείνεται για τη βιολογική γεωργία.

Δεν είναι γενετικά τροποποιημένη.

Διατηρητής της ποικιλίας "Αθηνά" είναι το IB&ΚΦ.

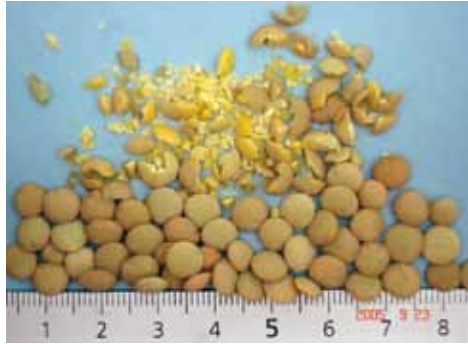
«ΘΕΣΣΑΛΙΑ»

Πλατύσπερμη ποικιλία με βάρος 1000 σπόρων 60-65 γραμμάρια.

Επιλογή από πληθυσμό που είχε εισαχθεί από τη Γερμανία.

Ο σπόρος έχει το χαρακτηριστικό πλατύ σχήμα με χρώμα ανοιχτό πράσινο ή υπόξανθο χωρίς στίγματα ή κηλίδες.

Για την επίτευξη της άριστης πυκνότητας φυτών στο στρέμμα (περίπου 155.000 φυτά/στρ.) απαιτείται σπορά 10-11 κιλών σπόρου/στρέμμα.

Μεσοπρώιμη ποικιλία, με σταθερή απόδοση και καλή ανθεκτικότητα στους παγετούς του χειμώνα.

Η μέση απόδοσή της είναι 150-180 κιλά/στρέμμα σε ξηρικά εδάφη.

Είναι πολύ βραστερή με εξαιρετικά γευστικά χαρακτηριστικά.

Προτείνεται για τη βιολογική γεωργία.

Δεν είναι γενετικά τροποποιημένη.

Διατηρητής της ποικιλίας "Θεσσαλία" είναι το IB&ΚΦ.

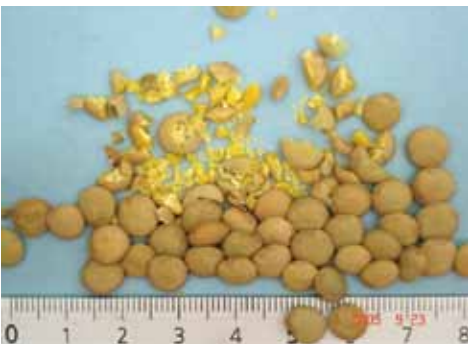
«ΙΚΑΡΙΑ»

Πλατύσπερμη ποικιλία με βάρος 1000 σπόρων 75-85 γραμμάρια.

Είναι δημιουργία του IB&ΚΦ από διασταύρωση μεταξύ της ποικιλίας "Θεσσαλία" και πληθυσμού που έγινε εισαγωγή από τη Γαλλία.

Οι σπόροι της είναι ιδιαίτερα πλατιοί και μεγάλοι με χρώμα ανοιχτό πράσινο ή υπόξανθο χωρίς στίγματα.

Για την επίτευξη της άριστης πυκνότητας φυτών στο στρέμμα (περίπου 150.000 φυτά/στρ.) απαιτείται σπορά 11-12 κιλών σπόρου/στρέμμα.

Μεσοπρώιμη ποικιλία με ημιόρθια ανάπτυξη, ανθεκτική στο ψύχος του χειμώνα (ως -10ο C).

Προσαρμόζεται άριστα στις μεσογειακές εδαφοκλιματικές συνθήκες.

Εμφανίζει ανθεκτικότητα στον περονόσπορο (*Peronospora lentis*) και συνιστάται για τις περιοχές που η ασθένεια αυτή εμφανίζεται συχνά.

Η μέση στρεμματική απόδοση κυμαίνεται στα 140-180 κιλά το στρέμμα.

Πολύ βραστερή και νόστιμη ποικιλία με εντυπωσιακή εμφάνιση σπόρων.

Προτείνεται για τη βιολογική γεωργία.

Δεν είναι γενετικά τροποποιημένη.

Διατηρητής της ποικιλίας "Icaria" είναι το IB&ΚΦ.

«ΕΛΠΙΔΑ»

Πλατύσπερμη ποικιλία με βάρος 1000 σπόρων 80-85 γραμμάρια.

Δημιουργία του IB&ΚΦ με την κυψελωτή μεθοδολογία βελτίωσης σε πληθυσμό (LC-960254) που εισήχθη από το ICARDA.

Οι σπόροι της είναι πλατιοί και μεγάλοι με χρώμα ανοικτό κίτρινο έως υπόξανθο χωρίς στίγματα. Το χρώμα της κοτυληδόνας είναι κίτρινο.

Για την επίτευξη της άριστης πυκνότητας φυτών στο στρέμμα (περίπου 150.000 φυτά/στρ.) απαιτείται σπορά 11-12 κιλά σπόρου/στρέμμα.

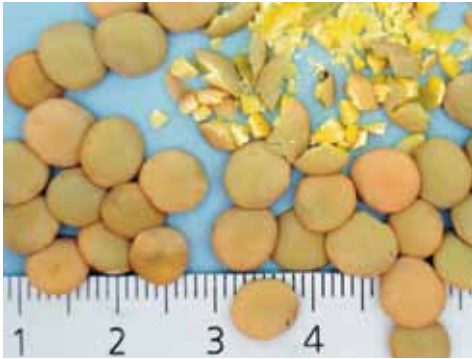
Ιδιαίτερα πρώιμη ποικιλία (6-12 ημέρες πιο πρώιμη από τις ποικιλίες που κυκλοφορούν σήμερα στην Ελληνική αγορά) με ημιόρθια ανάπτυξη και καλή ανθεκτικότητα στο ψύχος του χειμώνα. Προσαρμόζεται άριστα στις μεσογειακές εδαφοκλιματικές συνθήκες.

Η μέση στρεμματική απόδοση της ποικιλίας Ελπίδα κυμαίνεται στα 150-200 κιλά το στρέμμα.

Βραστερή και νόστιμη ποικιλία με εντυπωσιακή εμφάνιση σπόρων.

Δεν είναι γενετικά τροποποιημένη.

Η ποικιλία ΕΛΠΙΔΑ είναι υπό εγγραφή.

ΡΕΒΙΘΙ (*Cicer arietinum* L.)

Το ρεβίθι καλλιεργείται στην Ελλάδα από την αρχαιότητα και αποτελεί σήμερα μια παραδοσιακή καλλιέργεια με προοπτική για την ελληνική ύπαιθρο.

Είναι το πιο ανθεκτικό στις ξηροθερμικές συνθήκες ανάμεσα στα καλλιεργούμενα όσπρια στη χώρα μας, ενώ αντίθετα δυσκολεύεται να αναπτυχθεί όταν καλλιεργείται σε εδάφη που δε στραγγίζουν. Παρουσιάζει όλα τα πλεονεκτήματα των ψυχανθών και γι' αυτό αξιοποιείται κατάλληλα στην αμειψισπορά και τη βιολογική γεωργία. Δε χρειάζεται αζωτούχο λίπανση, αλλά απαιτεί 6-9 μονάδες φωσφόρου για την επίτευξη υψηλών αποδόσεων. Η όρθια ή ημιόρθια ανάπτυξη των καλλιεργούμενων ποικιλιών διευκολύνει τη μηχανική συγκομιδή ακόμα και σε πετρώδη ή με ελαφρά ανώμαλη επιφάνεια εδάφη.

Η διεθνώς αναγνωρισμένη διαιτητική αξία των ρεβιθιών οφείλεται στα σπυδαία θρεπτικά συστατικά που περιέχει ο σπόρος τους. Συγκεκριμένα περιέχει 25-27% πρωτεΐνες, 50-55% υδατάνθρακες, 7-13% φυτικές ίνες, 4-7% λάδι, φολικό οξύ και βιταμίνες Α, Β, C και νιασίνη. Οι πρωτεΐνες του ρεβιθιού κατατάσσονται στις λεγόμενες "πλήρεις πρωτεΐνες", όπως αυτές της σόγιας, του γάλακτος και του κρέατος, γιατί περιέχουν όλα τα απαραίτητα αμινοξέα σε άριστη αναλογία για τον ανθρώπινο οργανισμό.

Στην Ελλάδα καλλιεργούνται σήμερα τα μεγάλα και μέτρια σε μέγεθος ρεβίθια με χρώμα ανοιχτό έως σκούρο κίτρινο ή κιτρινοκαφέ.

Με κριτήριο το μέγεθος του σπόρου οι καλλιεργούμενες ποικιλίες ρεβιθιών διακρίνονται στις ακόλουθες τρεις κατηγορίες.

- Μικρόσπερμα ρεβίθια, με βάρος 1000 σπόρων μικρότερο από 350 γραμμάρια ή διάμετρο σπόρων 5,5-7,5 χιλιοστά.
- Μεσόσπερμα ρεβίθια, με βάρος 1000 σπόρων μεταξύ 350 και 450 γραμμαρίων ή διάμετρο σπόρων 7,5-8,5 χιλιοστά.
- Μεγαλόσπερμα ρεβίθια με βάρος 1000 σπόρων μεγαλύτερο από 450 γραμμάρια ή διάμετρο μεγαλύτερη από 8,5 χιλιοστά.

Ποικιλίες ρεβιθιού γραμμένες στον ελληνικό εθνικό κατάλογο ποικιλιών

«ΘΗΒΑ»

Μεγαλόσπερμη ποικιλία με βάρος 1000 σπόρων που κυμαίνεται μεταξύ 470-510 γραμμαρίων.

Δημιουργήθηκε στο πλαίσιο των βελτιωτικών προγραμμάτων οσπρίων του IB&ΚΦ και είναι προϊόν επιλογής από τοπικό πληθυσμό.

Το ύψος της ποικιλίας είναι 46-68 εκατοστά. Το χρώμα του άνθους είναι λευκό χωρίς νευρώσεις. Ο καρπός είναι μεγάλος, στρογγυλός, ανοιχτο-κίτρινος με ανώμαλη αυλακωτή επιφάνεια.

Στις περισσότερες περιοχές σπέρνεται από 20 Φεβρουαρίου έως 10 Μαρτίου. Η άριστη πυκνότητα φυτών/στρ. (περίπου 45.000 φυτά) επιτυγχάνεται με σπορά 18-20 κιλών/στρ.

Προσαρμόζεται άριστα ακόμα και σε πολύ φτωχά εδάφη. Πολύ ανθεκτική στην ξηρασία και μέτρια ανθεκτική στις χαμηλές θερμοκρασίες (έως -3 οC). Ευαίσθητη στην ασκόχυτα (*Ascochyta rabiei*).

Η μέση στρεμματική απόδοση της ποικιλίας Θήβα κυμαίνεται στα 15 0-200 κιλά/στρ. σε ξηρικά χωράφια, ενώ σε χωράφια όπου υπάρχει η δυνατότητα άρδευσης η απόδοσή της ξεπερνάει τα 300 κιλά/στρ.

Είναι ποικιλία με άριστη βραστικότητα και νοστιμιά.

Δεν είναι γενετικά τροποποιημένη ποικιλία.

Διατηρητής της ποικιλίας "Θήβα" είναι το IB&ΚΦ.

«ΓΑΥΔΟΣ»

Μεγαλόσπερμη ποικιλία με βάρος 1000 σπόρων που κυμαίνεται μεταξύ 470-530 γραμμαρίων.

Δημιουργήθηκε στο πλαίσιο των βελτιωτικών προγραμμάτων οσπρίων του IB&ΚΦ και είναι προϊόν επιλογής από τοπικό πληθυσμό.

Το ύψος της ποικιλίας φθάνει τα 70 εκατοστά. Το χρώμα του άνθους είναι λευκό

χωρίς νευρώσεις. Ο καρπός είναι μεγάλος, στρογγυλός, κιτρινο-καφέ με ανώμαλη αυλακωτή επιφάνεια.

Λόγω του ιδιαίτερου τρόπου φυτρώματος μπορεί να σπαρθεί και αργά το Νοέμβριο. Ωστόσο, στις περισσότερες περιοχές σπέρνεται από 20 Φεβρουαρίου έως 10 Μαρτίου.

Η άριστη πυκνότητα φυτών/στρ. (περίπου 45.000 φυτά) επιτυγχάνεται με σπορά 18-20 κιλών/στρ.

Προσαρμόζεται άριστα ακόμα και σε πολύ φτωχά εδάφη. Ανθεκτική στην ξηρασία και μέτρια ανθεκτική στις χαμηλές θερμοκρασίες (έως -5οC). Ευαίσθητη έως ανεκτική στην ασκόχυτα (*Ascochyta rabiei*).

Η μέση στρεμματική απόδοση της ποικιλίας Γαύδος είναι 150-200 κιλά/στρ. σε ξηρικά χωράφια, ενώ με κατάλληλη άρδευση ξεπερνάει τα 300 κιλά/στρ.

Είναι ποικιλία με άριστη βραστικότητα και εξαιρετικά γευστικά χαρακτηριστικά.

Δεν είναι γενετικά τροποποιημένη ποικιλία.

Διατηρητής της ποικιλίας "Γαύδος" είναι το IB&ΚΦ.

«ΚΕΡΥΝΕΙΑ»

Μεγαλόσπερμη ποικιλία με βάρος 1000 σπόρων που κυμαίνεται μεταξύ 470-510 γραμμαρίων.

Δημιουργήθηκε στο πλαίσιο των βελτιωτικών προγραμμάτων οσπρίων του IB&ΚΦ και είναι προϊόν επιλογής από τοπικό πληθυσμό.

Το ύψος της ποικιλίας είναι 46-68 εκατοστά. Το χρώμα του άνθους είναι λευκό χωρίς νευρώσεις. Ο καρπός είναι μεγάλος, στρογγυλός, ανοιχτο-κίτρινος με ανώμαλη αυλακωτή επιφάνεια.

Στις περισσότερες περιοχές σπέρνεται από 20 Φεβρουαρίου έως 10 Μαρτίου. Η άριστη πυκνότητα φυτών/στρ. (περίπου 45.000 φυτά) επιτυγχάνεται με σπορά 18-20 κιλών/στρ.

Προσαρμόζεται άριστα ακόμα και σε πολύ φτωχά εδάφη. Πολύ ανθεκτική στην ξηρασία και μέτρια ανθεκτική στις χαμηλές θερμοκρασίες (έως -3 οC). Ευαίσθητη στην ασκόχυτα (*Ascochyta rabiei*).

Η μέση στρεμματική απόδοση της ποικιλίας Θήβα κυμαίνεται στα 150-200 κιλά/στρ. σε ξηρικά χωράφια, ενώ σε χωράφια όπου υπάρχει η δυνατότητα άρδευσης η απόδοσή της ξεπερνάει τα 300 κιλά/στρ.

Είναι ποικιλία με άριστη βραστικότητα και νοστιμιά.

Δεν είναι γενετικά τροποποιημένη ποικιλία.

Διατηρητής της ποικιλίας "Θήβα" είναι το IB&ΚΦ.

«ΑΜΟΡΓΟΣ»

Μεσόσπερμη ποικιλία με βάρος 1000 σπόρων 350-380 γραμμάρια.

Δημιουργήθηκε στο πλαίσιο των βελτιωτικών προγραμμάτων οσπρίων του IB&ΚΦ και είναι προϊόν επιλογής από τοπικό πληθυσμό.

Το ύψος της ποικιλίας κυμαίνεται στα 45-65 εκατοστά. Το χρώμα του άνθους είναι λευκό χωρίς νευρώσεις. Ο καρπός είναι στρόγγυλος και έχει χρώμα κίτρινο έως κίτρινο-καφέ με αυλακώσεις.

Λόγω της αντοχής στις χαμηλές θερμοκρασίες (έως -10°C) σπέρνεται και το φθινόπωρο (αρχές-μέσα Νοεμβρίου) με 16-18 κιλά το στρέμμα. Άριστη πυκνότητα τα σποράς είναι τα 50-52.000 φυτά/στρ.

Δεν έχει ιδιαίτερες εδαφικές απαιτήσεις και αποδίδει ικανοποιητικά ακόμα και σε πολύ φτωχά εδάφη. Πολύ ανθεκτική στην ξηρασία. Παρουσιάζει χαρακτηριστική ανθεκτικότητα σε όλες τις φυλές της ασκοχύτωσης (*Ascochyta rabiei*) που υπάρχουν στην Ελλάδα.

Η μέση στρεμματική απόδοση της ποικιλίας "Αμοργός" είναι 160-220 κιλά/στρ. σε ξηρικά χωράφια. Με σωστή άρδευση ξεπερνάει τα 350 κιλά/στρ.

Έχει άριστη βραστικότητα και ευχάριστα γευστικά χαρακτηριστικά.

Δεν είναι γενετικά τροποποιημένη ποικιλία.

Διατηρητής της ποικιλίας "Αμοργός" είναι το IB&ΚΦ.

ΦΑΣΟΛΙ ΚΟΙΝΟ (*Phaseolus vulgaris* L.)

Το κοινό φασόλι ανήκει στην κατηγορία των ποτιστικών οσπρίων και είναι το πιο διαδεδομένο όσπριο στη χώρα μας.

Στο ριζικό του σύστημα φιλοξενείται το αζωτοβακτήριο *Rhizobium leguminosarum phaseoli*, χάρη στο οποίο προμηθεύεται ατμοσφαιρικό άζωτο για τις ανάγκες του. Ωστόσο, ανάλογα με τη γονιμότητα και τον τύπο εδάφους προτείνεται η προσθήκη 2-4 μονάδων αζώτου και 6-9 μονάδων φωσφόρου στη βασική λίπανση.

Είναι φυτό υγρόφιλο, ηλιόφιλο και θερμοφιλό. Καλύτερες θερμοκρασίες για την ευνοϊκή ανάπτυξη του φυτού είναι μεταξύ 17 και 25°C. Σε θερμοκρασίες κάτω από 10°C αναστέλλεται η ανάπτυξη του φυτού και στους -1°C καταστρέφεται ολοκληρωτικά το φυτό. Ιδιαίτερα κρίσιμη είναι η περίοδος της άνθησης μέχρι και το δέσιμο των λοβών, οπότε τόσο η παρατεταμένη ξηρασία και οι θερμοί άνεμοι όσο και ο υγρός και βροχερός καιρός προκαλούν ακατάσχετη ανθόρροια, με συνέπεια τη σοβαρή μείωση της παραγωγής. Προσαρμόζεται σε μεγάλη ποικιλία εδαφικών τύπων, αλλά αποδίδει καλύτερα σε χαλαρά, στραγγερά, ουδέτερα και γόνιμα εδάφη. Τα συνεκτικά, υγρά και ψυχρά εδάφη πρέπει να αποφεύγονται. Άριστο ρη κοντά στο 6.

Η μεγάλη διατροφική αξία των ξερών φασολιών οφείλεται στα εξαιρετικά θρεπτικά συστατικά που περιέχουν, όπως πρωτεΐνες (25% της ξηράς ουσίας και αφομοιώσιμες κατά 80%, με υψηλή περιεκτικότητα σε λυσίνη), φώσφορο, ασβέστιο, σίδηρο και βιταμίνη Α. Οι αναλογίες αυτές των θρεπτικών στοιχείων των ξερών φασολιών (εκτός από τους υδατάνθρακες) είναι πολύ μεγαλύτερες απ' ό τι στα σιτηρά και αντίστοιχες του βοδινού κρέατος, ενώ η περιεκτικότητά τους σε λίπη (1,8%) και κυτταρίνες (3,8%) είναι περιορισμένη.

Οι σπόροι των ελληνικών ποικιλιών έχουν χρώμα λευκό –το οποίο προτιμούν και οι καταναλωτές- και σπάνια υποκίτρινο.

Με βάση το μέγεθος του σπόρου οι ποικιλίες διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες

- Μικρόσπερμες: Με βάρος 1000 σπόρων 150-300 γρ.
- Μετρίοσπερμες: Με βάρος 1000 σπόρων 300-450 γρ .
- Μεγάλοςπερμες: Με βάρος 1000 σπόρων 450-700 γρ.

Ποικιλίες φασολιού γραμμένες στον ελληνικό εθνικό κατάλογο ποικιλιών

«ΠΥΡΓΕΤΟΣ»

Είναι μετριόσπερμη ποικιλία με βάρος 1000 σπόρων 380-400 γραμμάρια.

Δημιουργία του IB&KΦ, από διασταύρωση της τοπικής ποικιλίας "Καρούμπα" Λαμίας με την αμερικάνικη Harvester.

Είναι νανοφυής ποικιλία με σπόρους λευκούς, επιμήκεις, με λευκό οφθαλμικό δακτύλιο.

Σπέρνεται την άνοιξη (συνήθως μέσα στον Απρίλιο) αφού σταθεροποιηθούν οι θερμοκρασίες πάνω από 12οC και υπάρχει η απαραίτητη υγρασία στο έδαφος, με 9-11 κιλά/στρ.

Είναι πρώιμη ποικιλία με άριστη ικανότητα εγκατάστασης. Προσαρμόζεται σε πολλούς τύπους εδαφών και διάφορα περιβάλλοντα. Σταθερή ως προς την παραγωγικότητα. Είναι ευπαθής στο ψύχος.

Μέση στρεμματική απόδοση: 240-300 κιλά/στρ. Σε ευνοϊκές συνθήκες ξεπερνάει τα 400 κιλά/στρ.

Ικανοποιητική ανοχή στις ιώσεις.

Έχει πολύ καλή βραστικότητα και εξαιρετικά γευστικά χαρακτηριστικά.

Δεν είναι γενετικά τροποποιημένη.

Διατηρητής της ποικιλίας "Πυργετός" είναι το IB&KΦ.

«ΡΑΨΑΝΗ»

Μικρόσπερμη ποικιλία με βάρος 1000 σπόρων 220-235 γραμμάρια.

Δημιουργία του IB&KΦ με γενεαλογική επιλογή σε διασταύρωση πληθυσμού "Καρατζόβας" με πληθυσμό από την περιοχή του Νέστου.

Είναι ημι-αναρριχόμενη ποικιλία με ζωηρή ανάπτυξη. Τα φυτά έχουν εύκαμπτο βλαστό χωρίς διακλαδώσεις και με κανονική έλικα. Απλώνουν κατά την ανάπτυξή τους, αλλά δεν έχουν ανάγκη υποσύλωσης.

Έχει σπόρους λευκούς, σφαιροειδείς, με λευκό οφθαλμικό δακτύλιο.

Σπέρνεται την άνοιξη (συνήθως μέσα στον Απρίλιο) αφού σταθεροποιηθούν οι θερμοκρασίες πάνω από 12οC και υπάρχει η απαραίτητη υγρασία στο έδαφος, με 7-9 κιλά/στρ.

Πρώιμη ποικιλία με γενική προσαρμοστικότητα και σταθερή παραγωγή.

Μέση στρεμματική απόδοση: 240-300 κιλά/στρ. Σε ιδιαίτερα ευνοϊκές συνθήκες αποδίδει έως και πάνω από 400 κιλά/στρ.

Εμφανίζει ανοχή στις ιώσεις.

Εξαιρετική βραστικότητα και γευστικά χαρακτηριστικά.

Δεν είναι γενετικά τροποποιημένη.

Διατηρητής της ποικιλίας "Ραψάνη" είναι το IB&ΚΦ.

«ΑΡΙΔΑΙΑ»

Μικρόσπερμη ποικιλία με βάρος 1000 σπόρων 240-260 γραμμάρια.

Δημιουργία του IB&ΚΦ με επιλογή εντός τοπικού πληθυσμού από την Αριδαία του Ν. Πέλλας.

Είναι ημι-αναρριχόμενη ποικιλία. Τα φυτά έχουν εύκαμπτο βλαστό χωρίς διακλαδώσεις και με κανονική έλικα. Είναι "ξαπλωτά" και αναπτύσσονται χωρίς ανάγκη υποστηριγμάτων. Οι σπόροι είναι λευκοί, επιμήκεις ελλειπτικοί, με λευκό οφθαλμικό δακτύλιο.

Σπέρνεται την άνοιξη (συνήθως μέσα στον Απρίλιο) αφού σταθεροποιηθούν οι θερμοκρασίες πάνω από 12οC και υπάρχει η απαραίτητη υγρασία στο έδαφος, με 9-11 κιλά/στρ.

Χαρακτηρίζεται από γενική προσαρμοστικότητα, άριστη ικανότητα εγκατάστασης, πρωιμότητα, μεγάλη και σταθερή παραγωγικότητα. Είναι ευπαθής στο όψιμο ψύχος της άνοιξης.

Μέση στρεμματική απόδοση: 220-300 κιλά/στρ. Σε ιδιαίτερα ευνοϊκές συνθήκες έχει φθάσει τα 380-400 κιλά/στρ.

Παρουσιάζει ανοχή σε ιώσεις.

Έχει πολύ καλή βραστικότητα και εξαιρετικά γευστικά χαρακτηριστικά.

Δεν είναι γενετικά τροποποιημένη.

Διατηρητής της ποικιλίας "Αριδαία" είναι το IB&ΚΦ.

«ΛΗΔΑ»

Μικρόσπερμη ποικιλία με βάρος 1000 σπόρων 260-280 γραμμάρια.

Δημιουργία του IB&ΚΦ με επιλογή εντός του τοπικού πληθυσμού "Κοντούλα" της περιοχής Καρδαμά Ηλείας.

Νανοφυής, με σπόρους λευκούς ελλειπτικούς-ωσειδείς, με λευκό οφθαλμικό δακτύλιο.

Σπέρνεται την άνοιξη (συνήθως μέσα στον Απρίλιο) αφού σταθεροποιηθούν οι θερμοκρασίες πάνω από 12οC και υπάρχει η απαραίτητη υγρασία στο έδαφος, με 7-9 κιλά/στρ.

Είναι μεσοπρώιμη ποικιλία με γενική προσαρμοστική ικανότητα, υψηλή και σταθερή παραγωγικότητα. Ευπαθής στο ψύχος.

Μέση στρεμματική απόδοση: 220-300 κιλά/στρ. Σε ιδιαίτερα ευνοϊκές συνθήκες μπορεί να αποδώσει έως και 400 κιλά/στρ.

Παρουσιάζει αντοχή σε ιώσεις.

Έχει πολύ καλή βραστικότητα και εξαιρετικά γευστικά χαρακτηριστικά.

Δεν είναι γενετικά τροποποιημένη.

Διατηρητής της ποικιλίας "Λήδα" είναι το IB&ΚΦ.

«ΜΥΡΣΙΝΗ»

Μικρόσπερμη ποικιλία με βάρος 1000 σπόρων 280-300 γραμμάρια.

Δημιουργία του IB&ΚΦ με επιλογή εντός του τοπικού πληθυσμού Αμπελακίου Βάλτου.

Νανοφυής, με σπόρους λευκούς ελλειπτικούς-ωσειδείς, με λευκό οφθαλμικό δακτύλιο.

Σπέρνεται την άνοιξη (συνήθως μέσα στον Απρίλιο) αφού σταθεροποιηθούν οι θερμοκρασίες πάνω από 12οC και υπάρχει η απαραίτητη υγρασία στο έδαφος, με 7-9 κιλά/στρ.

Μεσοπρώιμη, με πολύ καλή ικανότητα εγκατάστασης, γενική προσαρμοστικότητα και σταθερή παραγωγικότητα.

Μέση στρεμματική απόδοση: 220-300 κιλά/στρ. Σε ιδιαίτερα ευνοϊκές συνθήκες μπορεί να αποδώσει έως και 400 κιλά/στρ.

«ΣΕΜΕΛΗ»

Μετριόσπερμη ποικιλία με βάρος 1000 σπόρων 380-410 γρ.

Δημιουργία του IB&ΚΦ με επιλογή εντός του τοπικού πληθυσμού της περιοχής Ορεστιάδας.

Νανοφυής, με σπόρους λευκούς, επιμήκεις- νεφροειδείς, με λευκό ομφάλιο δακτύλιο.

Σπέρνεται την άνοιξη (συνήθως μέσα στον Απρίλιο) αφού σταθεροποιηθούν οι θερμοκρασίες πάνω από 12οC και υπάρχει η απαραίτητη υγρασία στο έδαφος, με 9-11 κιλά/στρ.

Είναι πρώιμη ποικιλία, με άριστη ικανότητα εγκατάστασης, γενική προσαρμοστικότητα, και υψηλή και σταθερή παραγωγικότητα.

Μέση στρεμματική απόδοση: 240-300 κιλά/στρ. Σε ευνοϊκές συνθήκες αποδίδει έως και 400 κιλά/στρ.

Έχει πολύ καλή βραστικότητα και εξαιρετικά γευστικά χαρακτηριστικά.

Παρουσιάζει ανοχή στις ιώσεις.

Δεν είναι γενετικά τροποποιημένη.

Διατηρητής της ποικιλίας “Σεμέλη” είναι το IB&ΚΦ.

«ΗΡΩ»

Μετρίοσπερμη ποικιλία με βάρος 1000 σπόρων 380-410 γρ.

Δημιουργία του IB&ΚΦ με επιλογή εντός του τοπικού πληθυσμού της περιοχής Ορεστιάδας.

Νανοφυής, με σπόρους λευκούς, επιμήκεις- νεφροειδείς, με λευκό ομφάλιο δακτύλιο.

Σπέρνεται την άνοιξη (συνήθως μέσα στον Απρίλιο) αφού σταθεροποιηθούν οι θερμοκρασίες πάνω από 12οC και υπάρχει η απαραίτητη υγρασία στο έδαφος, με 9-11 κιλά/στρ.

Είναι πρώιμη ποικιλία, με άριστη ικανότητα εγκατάστασης, γενική προσαρμοστικότητα, και υψηλή και σταθερή παραγωγικότητα.

Μέση στρεμματική απόδοση: 240-300 κιλά/στρ. Σε ευνοϊκές συνθήκες αποδίδει έως και 400 κιλά/στρ.

Έχει πολύ καλή βραστικότητα και εξαιρετικά γευστικά χαρακτηριστικά.

Παρουσιάζει ανοχή στις ιώσεις.

Δεν είναι γενετικά τροποποιημένη.

Διατηρητής της ποικιλίας “Σεμέλη” είναι το IB&ΚΦ.

ΦΑΣΟΛΙΑ ΓΙΓΑΝΤΕΣ & ΕΛΕΦΑΝΤΕΣ (*Phaseolus coccineus* L.)

Τα μεγαλόσπερμα φασόλια γίγαντες και ελέφαντες ανήκουν στο είδος *Phaseolus coccineus* L. Καλλιεργούνται ως “ξερά φασόλια” παραδοσιακά σε διάφορες περιοχές της χώρας μας αλλά κυρίως στη Δυτική Μακεδονία (Καστοριά, Φλώρινα, Πρέσπες).

Τα φασόλια γίγαντες και ελέφαντες διαφέρουν από το κοινό φασόλι τόσο μορφολογικά όσο και σε κλιματικές απαιτήσεις. Έχουν ρίζα κονδυλώδη, υπόγειο φύτρωμα (οι κοτυληδόνες παραμένουν στο έδαφος αντίθετα από το κοινό φασόλι), παρατεταμένη αύξηση και ανθοφορία, πολυανθείς μακρόμισχες ταξιανθίες και μεγάλους σπόρους. Είναι αναρριχόμενο είδος το οποίο φθάνει σε ύψος τα 3 μ., ενώ η περιέλιξη των βλαστών στα υποστηρίγματα είναι αντίθετη από τη φορά των δεικτών του ρολογιού όπως φαίνεται όταν κοιτάζουμε από την κορυφή προς τη βάση των φυτών. Είναι σταυρογονιμοποιούμενο είδος και προτιμά πιο δροσερά περιβάλλοντα από το κοινό φασόλι.

Οι σπόροι των γιγάντων έχουν βάρος 1000 σπόρων που κυμαίνεται από 1.200 μέχρι 1.800 γραμμάρια, ενώ οι σπόροι των ελεφάντων είναι μεγαλύτεροι σε μέγεθος, με βάρος 1.000 σπόρων πάνω από 1.800 γραμμάρια.

Ποικιλίες μεγαλόσπερμου φασολιού γραμμένες στον ελληνικό εθνικό κατάλογο ποικιλιών

«ΟΡΕΣΤΙΔΑ»

Ανήκει στην κατηγορία των γιγάντων με βάρος 1000 σπόρων που κυμαίνεται στα 1.450-1850 γραμμάρια.

Είναι δημιουργία του ΙΒ&ΚΦ και της εταιρίας "Αγροτική Καστοριάς ΑΕ" στο πλαίσιο του ερευνητικού έργου "Επαναφορά της γενετικής καθαρότητας και βελτίωση των ντόπιων πληθυσμών φασολιών γιγάντων και ελεφάντων περιοχής Καστοριάς".

Τα άνθη της ποικιλίας είναι μεγάλα και λευκά. Σχηματίζει πράσινους λοβούς που φθάνουν σε μήκος, κατά μέσο όρο 13,2 εκ. Οι σπόροι έχουν χρώμα λευκό και στην πλειοψηφία τους σχήμα νεφροειδές.

Σπέρνεται από τα μέσα Απριλίου και αφού ζεστάνει καλά ο καιρός. Η άνθιση παρατηρείται τέλος Ιουνίου- αρχές Ιουλίου. Τα φυτά είναι έτοιμα για αλωνισμό μέσα στον Οκτώβριο.

Η μέση απόδοση της ποικιλίας είναι 400-450 κιλά/στρ.

Έχει πολύ καλή βραστικότητα και νοστιμιά.

Δεν είναι γενετικά τροποποιημένη ποικιλία.

Διατηρητής της ποικιλίας "Ορεστίδα" είναι το ΙΒ&ΚΦ.

«ΚΕΛΕΤΡΟ»

Ανήκει στην κατηγορία των ελεφάντων και έχει βάρος 1000 σπόρων 2.000-2.500 γραμμάρια.

Είναι δημιουργία του ΙΒ&ΚΦ και της εταιρίας "Αγροτική Καστοριάς ΑΕ" στο πλαίσιο του ερευνητικού έργου "Επαναφορά της γενετικής καθαρότητας και βελτίωση των ντόπιων πληθυσμών φασολιών γιγάντων και ελεφάντων περιοχής Καστοριάς".

Τα άνθη της ποικιλίας είναι μεγάλα και λευκά, ενώ το μήκος των λοβών είναι κατά μέσο όρο 14,9 εκ. Οι σπόροι είναι λευκοί με σχήμα νεφροειδές στην πλειοψηφία τους.

Σπέρνεται τον Απρίλιο, όταν ζεστάνει ο καιρός. Η ποικιλία "Κέλετρο" αρχίζει να ανθίζει στις αρχές Ιουλίου. Η συγκομιδή γίνεται μέσα στον Οκτώβριο.

Οι αποδόσεις σε καρπό κυμαίνονται στα 400-450 κιλά/στρ.

Είναι πολύ βραστερή και νόστιμη ποικιλία.

Δεν είναι γενετικά τροποποιημένη ποικιλία.

Διατηρητής της ποικιλίας "Κέλετρο" είναι το ΙΒ&ΚΦ.

ΛΑΘΟΥΡΙ - ΦΑΒΑ (*Lathyrus sativus* L.)

«ΙΜΙΑ»

Βρώσιμο λαθούρι με βάρος 1000 σπόρων 260-280 γραμμάρια.

Δημιουργία του ΙΒ&ΚΦ από επιλογή σε τοπικό πληθυσμό της Κρήτης.

Το άνθος είναι άσπρο με αποχρώσεις ανοιχτού μώβ στη βάση του. Οι σπόροι είναι γωνιώδεις, τριγωνικοί ή τετραγωνικοί, χρώματος ανοιχτού μπεζ με στίγματα. Σπέρνεται το φθινόπωρο με 16-18 κιλά/στρέμμα.

Πρώιμη ποικιλία με καλή αντοχή στην ξηρασία, ικανοποιητική αντοχή στο ψύχος και τις ασθένειες.

Μέση στρεμματική απόδοση: 150-200 κιλά/στρ.

Έχει εξαιρετική βραστικότητα, χυλώνει εύκολα και εμφανίζει ιδιαίτερα γευστικά χαρακτηριστικά.

Δεν είναι γενετικά τροποποιημένη.

Αναμένεται η εγγραφή της ποικιλίας στον Εθνικό Κατάλογο.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ - ΔΗΜΗΤΡΑ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ &
ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΦΥΤΩΝ

Θεοφράστου 1, Συν/μος Αβέρωφ,
41335 Λάρισα, τηλ.: 2410 671290,
e-mail: ikflaris@otenet.gr

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ-ΔΗΜΗΤΡΑ

Κουρτίδου 56-58 & Νιρβάνα | Τ.Κ. 11445 | Αθήνα
τηλ. 210 8392000 | fax: 2108830190
e-mail: info@elgo.gr | www.elgo.gr